

Käesolev tekst on üksnes dokumenteerimisvahend ning sel ei ole mingit õiguslikku mõju. Liidu institutsioonid ei vastuta selle teksti sisu eest. Asjakohaste õigusaktide autentsed versioonid, sealhulgas nende preambulid, on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas ning on kättesaadavad EUR-Lexi veebisaidil. Need ametlikud tekstid on vahetult kättesaadavad käesolevasse dokumenti lisatud linkide kaudu

► **B** EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2011/36/EL,
5. aprill 2011,
milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite
kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK
(ELT L 101, 15.4.2011, lk 1)

Muudetud:

Euroopa Liidu Teataja			
	nr	lehekülg	kuupäev
► <u>M1</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1712, 13. juuni 2024	L 1712	1 24.6.2024

Parandatud:

► **C1** Parandus, ELT L 308, 8.11.2012, lk 27 (2011/36/EL)

▼B

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2011/36/EL,

5. aprill 2011,

milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK

Artikkel 1

Sisu

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumeeskirjad kuritegude ja sanktsioonide määramiseks inimkaubanduse puhul. Samuti kehtestatakse direktiiviga üldsätted, milles võetakse arvesse soolist aspekti, et tugevdada kõnealuste kuritegude tõkestamist ja nende kuritegude ohvrite kaitset.

Artikkel 2

Inimkaubandusega seotud süüteod

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada järgmiste tahtlike tegude karistatavus:

isiku värbamine, transportimine, üleviimine, varjamine või vastuvõtmine, sealhulgas kõnealuse isiku üle saavutatud kontrolli vahetamine või üleandmine, milleks kasutatakse ähvardusi, jõudu või muid sunnimeetodeid, inimröövi, kelmust, pettust, võimu või kaitsetu seisundi kuritarvitamist või teise isiku üle kontrolli omava isiku nõusoleku saavutamiseks raha või hüvitiste võtmist või andmist ärakasutamise eesmärgil.

2. Kaitsetu seisund tähendab olukorda, kui asjaomasel isikul puudub reaalne või vastuvõetav alternatiiv väärkohtlemisele allumisele.

▼M1

3. Ärakasutamine hõlmab vähemalt teise isiku ärakasutamist prostituudina või muid seksuaalse ärakasutamise vorme, sunnivõimulist tööd või pealesunnituid teenuseid, sealhulgas kerjamine, orjast või orjusega samalaadset praktikat, sunnitööd või ärakasutamist kuritegelikuks tegevuseks või elundite eemaldamist või asendusemaduse, sundabieli või ebaseadusliku lapsendamise eesmärgil toimuvat ärakasutamist.

▼B

4. Inimkaubanduse ohvri nõusolek kavandatud või tegelikuks ärakasutamiseks ei ole tähtis, kui on kasutatud mõnd lõikes 1 nimetatud vahendit.

▼M1

5. Kui lõikes 1 osutatud tegu hõlmab last, käsitletakse seda karistatava inimkaubanduse süüteona isegi juhul, kui ühtegi lõikes 1 nimetatud vahendit ei ole kasutatud. Käesolevat lõiget ei kohaldata asendusemaduse eesmärgil toimuva ärakasutamise suhtes, millele on osutatud lõikes 3, välja arvatud juhul, kui asendusema on laps.

▼B

6. Käesolevas direktiivis tähendab „laps” alla 18 aasta vanust isikut.

▼B*Artikkel 3***Süüteo õhutamine ja kaasaaitamine ning süüteokitse**

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 2 nimetatud süütegudele õhutamine ja kaasaaitamine ning selliste süütegude katse on karistatav.

*Artikkel 4***Karistused**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 2 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 2 osutatud süütegude eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kümneaastane vangistus, kui kõnealune süütegu:

- a) pandi toime isiku vastu, kes on eriti kaitsetu, mis tähendab käesolevas direktiivis vähemalt lapsohvrit;
- b) pandi toime kuritegeliku ühenduse raames nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsuse 2008/841/JSK (organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta) ⁽¹⁾ tähenduses;
- c) süüteoga seati tahtlikult või raske ettevaatamatuse tõttu ohtu ohvri elu või

▼M1

- d) pandi toime rasket vägivalda kasutades või sellega põhjustati ohvrile eriti suur kahju, sealhulgas füüsiline või psühholoogiline kahju.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juhul kui need on seotud artiklis 2 nimetatud süüteoga, käsitatakse kooskõlas riigisisese õiguse asjakohastele sätetega raskendavate asjaoludena järgmist:

- a) asjaolu, et süüteo panid toime ametiisikud oma ülesannete täitmisel;
- b) asjaolu, et täideviija levitas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil ohvri kohta seksuaalset laadi pilte, videoid või sarnast materjali või aitas sellele kaasa.

▼B

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklis 3 osutatud süütegude eest määratakse tõhus, proportsionaalne ja hoiatav karistus, mis võib hõlmata teo toimepanija üleandmist.

⁽¹⁾ ELT L 300, 11.11.2008, lk 42.

▼B*Artikkel 5***Juriidilise isiku vastutus****▼M1**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta artiklites 2 ja 3 ning artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude eest, mille on tema kasuks toime pannud eraisikuna või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal, ühel järgmistest alustest:

▼B

- a) õigus esindada juriidilist isikut;
- b) õigus teha otsuseid juriidilise isiku nimel või
- c) õigus kontrollida juriidilist isikut.

▼M1

2. Liikmesriigid tagavad ka, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta juhul, kui lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumise tõttu on kõnealuse juriidilise isiku alluvuses oleval isikul osutunud võimalikuks selle juriidilise isiku kasuks toime panna artiklites 2 ja 3 ning artikli 18a lõikes 1 süütegu.

3. Lõigete 1 ja 2 kohane juriidilise isiku vastutus ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on artiklites 2, 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süüteo täideviijad või sellele kihutajad või kaasaaitajad.

▼B

4. Käesolevas direktiivis tähendab „juriidiline isik” üksust, millel on kohaldatava õiguse alusel juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või avalik-õiguslikud asutused, kes teostavad riigivõimu, ning avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid.

▼M1*Artikkel 6***Juriidiliste isikute karistused**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõike 1 või 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilisele isikule määratakse mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 5 lõike 1 või 2 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute suhtes artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude eest mõistetavate karistuste või kohaldatavate meetmete hulka kuuluvad rahalised karistused või trahvid ning mille hulka võivad kuuluda teistsugused kriminaal- või muud karistused või kriminaal- või muud meetmed, näiteks:

- a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
- b) avaliku sektori vahendite saamise võimalusest ilmajätmine, sealhulgas hankemenetlustest kõrvalejätmine ning toetustest, kontsessioonidest ja litsentsidest ilmajätmine;

▼M1

- c) ajutine või alaline ettevõtluskeeld;
- d) nende lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mis on antud tegevuseks, mille tulemusel asjaomane süütegu toime pandi;
- e) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
- f) sundlõpetamine;
- g) süüteo toimepanekuks kasutatud üksuste sulgemine;
- h) toimepandud kuritegu ja mõistetud karistusi või kohaldatavaid meetmeid käsitleva kohtuotsuse täielik või osaline avaldamine, kui selleks on avalik huvi, ilma et see piiraks eraelu puutumatust ja isikuandmete kaitset käsitlevate õigusnormide kohaldamist.

*Artikkel 8***Ohvrile süüdistuse esitamata jätmine või ohvri karistamata jätmine**

Liikmesriigid võtavad vastavalt oma õigussüsteemi aluspõhimõtetele vajalikud meetmed tagamaks, et pädevatel riiklikel asutustel on volitused jätta inimkaubanduse ohvrile süüdistus esitamata või karistus määramata kuritegelikus või muus õigusvastases tegevuses sunnitud osalemise eest, kui see tulenes otseselt asjaolust, et tema suhtes oli toime pandud mõni artiklis 2 nimetatud tegu.

▼B*Artikkel 9***Uurimine ja süüdistuse esitamine****▼M1**

1. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude uurimine ega nende eest süüdistuse esitamine ei sõltu ohvri teatest ega kaebusest ning et kriminaalmenetlust võib jätkata ka juhul, kui ohver on oma avalduse tagasi võtnud.

▼B

2. Juhul kui toimepandud süüteo olemus on selleks piisav, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, et piisava aja jooksul pärast ohvri täisealiseks saamist oleks võimalik esitada süüdistus mis tahes artiklites 2 ja 3 osutatud süüteo eest.

▼M1

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikud, üksused ja asutused, kelle ülesanne on artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine, oleksid saanud vastava koolituse. Liikmesriigid tagavad, et isikutel, üksustel ja asutustel, kelle ülesanne on artiklites 2 ja 3 osutatud selliste süütegude uurimine ja nende eest süüdistuse esitamine, mis pannakse toime või mille toimepanemisele aidatakse kaasa info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel, on piisav asjatundlikkus ja tehnoloogiline võimekus. Liikmesriike julgustatakse looma õiguskaitseasutustes ja prokuratuurides spetsialiseerunud üksusi, kui see on asjakohane ja kooskõlas nende riikliku õigussüsteemiga.

▼B

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude puhul kasutatavate tõhusate uurimisvahendite kättesaadavus isikutele, üksustele või asutustele, kelle ülesandeks on artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine.

*Artikkel 10***Jurisdiktsioon****▼M1**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude puhul, kui:

▼B

- a) süütegu on tervikuna või osaliselt toime pandud liikmesriigi territooriumil või
- b) teo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik.

▼M1

2. Liikmesriik teavitab komisjoni, kui ta otsustab kehtestada lisajurisdiktsiooni artiklis 2, artiklis 3 ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süütegude üle, mis on toime pandud väljaspool tema territooriumi, muu hulgas näiteks kui:

▼B

- a) süütegu on toime pandud selle liikmesriigi kodaniku vastu või isiku vastu, kelle peamine elukoht asub selle liikmesriigi territooriumil;
- b) süütegu on toime pandud selle liikmesriigi territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks või
- c) süüteo toimepanija peamine elukoht asub selle liikmesriigi territooriumil.

3. Artiklites 2 ja 3 osutatud, väljaspool asjaomase liikmesriigi territooriumi toimepandud süütegude eest süüdistuse esitamisel võtab iga liikmesriik lõike 1 punktis b osutatud juhtudel (ja võib seda teha lõikes 2 osutatud juhtudel) vajalikud meetmed tagamaks, et tema jurisdiktsioon ei sõltu kummastki järgmisest tingimusest:

- a) sellist tegu käsitatakse teo toimepanemise kohas kuriteona või
- b) süüdistuse saab esitada ainult pärast ohvri avalduse esitamist süüteo toimepanemise kohas või pärast süüteost teatamist riigi poolt, kelle territooriumil süütegu toime pandi.

*Artikkel 11***Inimkaubanduse ohvri abistamine ja toetamine****▼M1**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ohvrile pakutakse ohvrikeskse ning sugu, puuet ja lapse huve arvestava lähene-misviisi kaudu eriabi ja toetust enne kriminaalmenetlust, selle ajal ning

▼ M1

asjakohase ajavahemiku jooksul pärast menetluse lõpetamist, et tal oleks võimalik kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2012/29/EL⁽¹⁾ ja käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.

▼ B

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikule pakutakse abi ja toetust kohe, kui pädevatel asutustel on põhjendatult alust arvata, et isiku suhtes võib olla toime pandud mõni artiklites 2 ja 3 osutatud süütegudest.

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ohvrile pakutav abi ja toetus ei sõltu sellest, kas ta soovib teha koostööd kriminaaluurimises, süüdistuse esitamisel või kohtumenetluses, ilma et see piiraks direktiivi 2004/81/EÜ või sarnaste riigisiseste eeskirjade kohaldamist.

▼ M1

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua õigus- või haldusnormidega üks või mitu mehhanismi, mille eesmärk on ohvrite varajane avastamine ja tuvastamine ning tuvastatud ja eeldatavate ohvrite abistamine ja toetamine koostöös asjaomaste tugioorganisatsioonidega, ning määrata ohvrite piiriülese suunamise kontaktasutus.

Käesoleva lõike kohaselt toimivate suunamismehhanismide ülesanded hõlmavad vähemalt järgmist:

- a) kehtestada ohvrite avastamise ja varajase tuvastamise miinimumstandardid ning kohandada sellise avastamise ja tuvastamise menetlusi käesoleva direktiiviga hõlmatud ärakasutamise eri vormidele;
- b) suunata ohver kõige asjakohasema toetuse ja abi juurde;
- c) luua koos varjupaigaasutustega koostöökord või protokollid, et tagada ohvri individuaalset olukorda arvesse võttes abi, toetuse ja kaitse pakkumine inimkaubanduse ohvritele, kes vajavad samuti rahvusvahelist kaitset või soovivad sellist kaitset taotleda.

5. Lõigetes 1 ja 2 osutatud abi- ja toetusmeetmeid pakutakse ohvri nõusolekul ja teadmisel ning sellega kindlustatakse vähemalt ohvri toimetulekut tagav elatustase selliste meetmetega nagu sobiv ja turvaline majutus, sealhulgas varjupaigad ja muud sobivad ajutised majutuskohad, ning materiaalne abi, samuti vajalik arstiabi, mis hõlmab ka psühholoogilist abi, nõustamine ja teavitamine ning vajaduse korral suulise ja kirjaliku tõlke teenused.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK (ELT L 315, 14.11.2012, lk 57).

▼ **M1**

5a. Lõikes 5 osutatud varjupaiku ja muid sobivaid ajutisi majutuskohti pakutakse piisaval arvul ning need on eeldatavatele ja tuvastatud inimkaubanduse ohvritele hõlpsasti juurdepääsetavad. Varjupaigad ja muud sobivad ajutised majutuskohad abistavad ohvreid taastumisel, tagades piisavad ja sobivad elutingimused, et ohvrid saaksid iseseisva elu juurde tagasi pöörduda. Samuti on need varustatud selliselt, et vastata laste, sealhulgas lapsohvrite erivajadustele.

6. Lõikes 5 osutatud teave hõlmab asjakohasel juhul teavet direktiivi 2004/81/EÜ kohase järelemõtlemis- ja taastumisaja kohta ning teavet võimaluse kohta anda kooskõlas nõukogu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2024/1347⁽¹⁾ ja (EL) 2024/1348⁽²⁾ või muude rahvusvaheliste õigusaktide või muude sarnaste riigisisestest õigusnormidega rahvusvaheline kaitse.

▼ **B**

7. Liikmesriigid hoolitsevad erivajadustega ohvri eest, eelkõige kui erivajaduse põhjuseks on isiku rasedus, tema tervislik seisund, puue, võimalik vaimne või psühholoogiline häire või kui nad on kannatanud jõhkra psühholoogilise, füüsilise või seksuaalse vägivalla all.

▼ **M1***Artikkel 11a***Rahvusvahelist kaitset vajada võivad inimkaubanduse ohvrid**

1. Liikmesriigid tagavad inimkaubandusevastases tegevuses osalevate asutuste ja varjupaigaasutuste vastastikuse täiendavuse ja koordineerimise.

2. Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvrid saavad kasutada oma õigust taotleda rahvusvahelist kaitset või samaväärset riigisisest staatust, sealhulgas juhul, kui ohver saab abi, toetust ja kaitset inimkaubanduse eeldatava või tuvastatud ohvrina.

▼ **B***Artikkel 12***Inimkaubanduse ohvri kaitse kriminaaluurimises ja -menetluses**▼ **M1**

1. Käesolevas artiklis viidatud kaitsemeetmeid kohaldatakse lisaks direktiivis 2012/29/EL sätestatud õigustele.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1347, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, millega muudetakse nõukogu direktiivi 2003/109/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL (ELT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

▼B

2. Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvrile pakutakse viivitamata õigusnõustamist ja vastavalt ohvrite rollile asjaomases õigussüsteemis juriidilist esindamist, sealhulgas hüvitise taotlemise korral. Kui ohvril ei ole piisavalt rahalisi vahendeid, pakutakse õigusnõustamist ja esindamist tasuta.

3. Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohver saab võimaluse korral lähtuvalt riskihindamisest ja kooskõlas riikliku õiguse või menetlustega asjakohast kaitset, muu hulgas võimaluse osaleda tunnistajakaitse programmides või muudes samalaadsetes meetmetes.

4. Piiramata kaitseõigust ja lähtuvalt pädevate asutuste teostatud ohvri isikliku olukorra hindamisest, tagavad liikmesriigid, et inimkaubanduse ohvrit koheldakse eriliselt, et takistada tema teistkordset ohvriks langemist, vältides nii palju kui võimalik ning kooskõlas riiklikus õiguses kindlaksmääratud tingimuste, kohtu kaalutlusõiguse, praktika ja juhistega järgmist:

- a) tarbetut küsitlemist uurimise, süüdistuse esitamise ja kohtuliku arutamise käigus;
- b) silmsidet ohvri ja süüdistatava vahel, sealhulgas tunnistuste andmisel, näiteks küsitlemise ja risküsitluse ajal, kasutades selleks asjakohaseid vahendeid, sealhulgas asjakohast kommunikatsioonitehnoloogiat;
- c) tunnistuste andmist avalikul kohtuistungil ja
- d) tarbetuid küsimusi eraelu kohta.

*Artikkel 13***Üldsätted inimkaubanduse lapsohvrile pakutavate abi-, toetus- ja kaitsemeetmete kohta**

1. Inimkaubanduse lapsohvrile pakutakse abi, toetust ja kaitset. Käesoleva direktiivi kohaldamisel on esmatähtis lapse huvide kaitse.

2. Liikmesriigid tagavad, et kui inimkaubanduse ohvriks langenud isiku vanus ei ole teada ja on põhjust arvata, et isik on laps, käsitatakse isikut lapsena, et ta saaks kooskõlas artiklitega 14 ja 15 viivitamata abi, toetust ja kaitset.

▼M1

3. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi alusel süüteoteate esitamise menetlused on turvalised, toimuvad konfidentsiaalselt kooskõlas riigisisese õigusega, on kavandatud ja kättesaadavad lapsesõbralikul viisil ning kasutavad lapsohvrite vanuse ja küpsusega kooskõlas olevat keelt.

▼B*Artikkel 14***Lapsohvri abistamine ja toetamine****▼M1**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et erimeetmed inimkaubanduse lapsohvri lühi- ja pikaajaliseks abistamiseks ja toetamiseks tema füüsilisel ja psühhosotsiaalsel taastumisel võetakse pärast iga lapsohvri konkreetse olukorra hindamist, milles võetakse lapse jaoks püsiva lahenduse leidmise eesmärgil igakülselt arvesse lapse seisukohti, vajadusi ja huve, sealhulgas koostavad programmid, mille abil toetada lapsi nende teekonnal täieliku teovõime saavutamise ja täiskasvanuelu alustamise suunas ning vältida sellega nende langemist uuesti inimkaubanduse ohvriks. Liikmesriigid tagavad lapsohvritele ja ohvrite lastele, kellele pakutakse abi ja toetust vastavalt artiklile 11, mõistliku aja jooksul juurdepääsu haridusele kooskõlas oma riigisiseste õigusaktidega.

2. Liikmesriigid määravad inimkaubanduse lapsohvrile alates sellest ajahetkest, mil ametiasutused on lapse tuvastanud, eestkostja või esindaja, kui riigisisese õiguse alusel vanemliku vastutuse kandjate puhul on välistatud nende enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu lapse huvides parima tagamine ja/või lapse esindamine. Liikmesriigid tagavad, et eestkostja või esindaja ja lapsohvri huvide konflikti korral määratakse uus eestkostja või esindaja.

3. Liikmesriigid võtavad vajaduse ja võimaluse korral meetmed, et pakkuda abi ja toetust inimkaubanduse lapsohvri perekonnale, kui see asub liikmesriigi territooriumil. Eelkõige kohaldavad liikmesriigid vajaduse ja võimaluse korral perekonna suhtes direktiivi 2012/29/EL artiklit 4.

▼B

4. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira artikli 11 kohaldamist.

*Artikkel 15***Inimkaubanduse lapsohvri kaitse kriminaaluurimises ja -menetluses**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et pädevad asutused määravad inimkaubanduse lapsohvrile vastavalt ohvri rollile asjaomases õigussüsteemis kriminaaluurimises ja -menetluses esindaja, kui riigisiseste õigusaktide kohaselt vanemliku vastutuse kandjad ei saa last esindada enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu.

2. Liikmesriigid tagavad, et lapsohvrile pakutakse vastavalt ohvri rollile asjaomases õigussüsteemis viivitamata õigusnõustamist ja esindamist, sealhulgas hüvitise taotlemise korral, välja arvatud juhul, kui ohvril on piisavalt rahalisi vahendeid.

▼B

3. Piiramata kaitseõigust, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude kriminaaluurimises ja -menetluses:

- a) toimuvad vestlused lapseohvriga põhjendamatu viivitusega pärast asjaoludest teatamist pädevatele asutustele;
- b) toimuvad vestlused lapseohvriga vajaduse korral selleks loodud või kohandatud ruumides;
- c) juhib vajaduse korral vestlust lapseohvriga või viibib selle juures selleks koolitatud spetsialist;
- d) juhivad võimaluse ja vajaduse korral kõiki lapseohvriga peetavaid vestlusi samad isikud;
- e) peetakse võimalikult vähe vestlusi ja neid korraldatakse ainult äärmise vajaduse korral kriminaaluurimise ja -menetluse eesmärgil;
- f) võib lapseohvriga kaasas olla tema esindaja või vajaduse korral lapse valitud täiskasvanu, kui selle isiku suhtes ei ole tehtud vastupidist põhjendatud otsust.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegude kriminaaluurimise raames võib filmida kõiki lapseohvriga või vajaduse korral lapstunnistajaga peetavaid vestlusi ning et selliseid filmitud vestlusi võib vastavalt riigisisestes õigusaktides sätestatud eeskirjadele kasutada kriminaalmenetluses tõendina.

5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 2 ja 3 osutatud süütegudega seotud kriminaalmenetluses võib teha järgmise otsuse:

- a) ärakuulamine toimub kinnisel kohtuistungil ja
- b) lapseohver kuulatakse ära kohtusse toomata, kasutades selleks eelkõige asjakohast sidetehnoloogiat.

6. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira artikli 12 kohaldamist.

*Artikkel 16***Inimkaubanduse saatjata lapseohvrite abistamine, toetamine ja kaitse**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 14 lõikes 1 osutatud erimeetmete puhul inimkaubanduse lapseohvri abistamiseks ja toetamiseks võetakse nõuetekohaselt arvesse iga saatjata lapseohvri konkreetset olukorda.

▼B

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et leida püsiv lahendus, mille aluseks on iga lapse huvide hindamine.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et vajaduse korral määratakse inimkaubanduse saatjata lapsohvrile hooldaja.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et pädevad asutused määravad vastavalt ohvrite rollile asjaomases õigussüsteemis kriminaaluurimise ja kriminaalmenetluse ajal inimkaubanduse lapsohvrile esindaja, kui laps on saatjata või oma perekonnast lahutatud.
5. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira artiklite 14 ja 15 kohaldamist.

▼M1*Artikkel 17***Hüvitise maksmine ohvritele**

Liikmesriigid tagavad, et inimkaubanduse ohvritel on juurdepääs olemasolevatele tahtliku vägivaldse kuriteo ohvrite hüvituskeemidele. Ohvritele hüvitise maksmiseks võivad liikmesriigid vastavalt oma riigisiseste õigusaktidele luua ohvrite toetamise fondi või samalaadse vahendi.

*Artikkel 18***Ennetusmeetmed**

1. Arvestades ärakasutamise eri vormide eripärasid, võtavad liikmesriigid asjakohased meetmed, näiteks haridus, koolitus ja kampaaniad, pöörates asjakohasel juhul erilist tähelepanu internetimõõtmele, et pärsida ja vähendada kõikide inimkaubandusega seotud ärakasutamise vormide aluseks olevat nõudlust.

2. Liikmesriigid võtavad muu hulgas interneti kaudu asjakohaseid sootundlikke ja lapsesõbralikke meetmeid, näiteks teavituse- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad, teadus- ja haridusprogrammid, sealhulgas digikirjaoskuse ja muude digioskuste edendamine, mida rakendatakse asjakohasel juhul koostöös asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude sidusrühmadega, nagu erasektor, ning mille eesmärk on suurendada teadlikkust ja vähendada inimeste, eelkõige laste ja puuetega inimeste inimkaubanduse ohvriks langemise ohtu.

*Artikkel 18a***Inimkaubanduse ohvri poolt osutatavate teenuste kasutamisega seotud süüteod**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et tahtliku tegevuse korral käsitatakse artiklis 2 osutatud süüteo ohvri poolt osutatavate teenuste kasutamist süüteona, kui ohvrit kasutatakse selliste teenuste osutamiseks ära ja teenuste kasutaja teab, et teenust osutav isik on mõne artiklis 2 osutatud süüteo ohver.

▼ **M1**

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõike 1 kohaselt kindlaksmääratud süütegude eest määratakse mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused.

*Artikkel 18b***Koolitus**

1. Liikmesriigid edendavad või pakuvad korrapäraseid ja spetsialiseeritud koolitusi, mis on mõeldud inimkaubanduse ohvrite või võimalike ohvritega tõenäoliselt kokku puutuvatele spetsialistidele, sealhulgas eesliinipolitseinikele, kohtutöötajatele, abi- ja tugiteenuste osutajatele, tööinspektoritele, sotsiaalteenuste osutajatele ja tervishoiutöötajatele, ning mille eesmärk on võimaldada neil tõkestada inimkaubandust ja selle vastu võidelda ning hoida ära teisest ohvristamist, samuti ohvreid avastada, tuvastada, abistada, toetada ja kaitsta. Selline koolitus põhineb inimõigustel, on ohvrikeskne ning sugu, puuet ja lapse huve arvestav.

2. Ilma et see piiraks kohtusüsteemi sõltumatust ja kohtusüsteemi korralduse erinevusi liidus, soodustavad liikmesriigid nii üld- kui ka spetsialiseeritud koolitusi, mis on mõeldud kriminaalmenetlustes osalevatele kohtunikele ja prokuröridele ning mille eesmärk on võimaldada neil tõkestada inimkaubandust ja selle vastu võidelda ning hoida ära teisest ohvristamist, samuti ohvreid avastada, tuvastada, abistada, toetada ja kaitsta. Selline koolitus põhineb inimõigustel, on ohvrikeskne ning sugu, puuet ja lapse huve arvestav.

*Artikkel 19***Riiklikud inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorid või samaväärsed mehhanismid ning sõltumatud asutused**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et luua riiklikud inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorid või samaväärsed mehhanismid ja tagada neile piisavad vahendid, mis on vajalikud nende ülesannete tulemuslikuks täitmiseks. Riiklik inimkaubandusevastase võitluse koordinaator või samaväärne mehhanism teeb koostööd asjaomaste riigi, piirkondlike ja kohalike asutuste ja ametitega, elukõige õiguskaitseasutustega, riiklike suunamismehhanismide ning selles valdkonnas tegutsevate asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

2. Riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismide ülesanne on hinnata inimkaubanduse suundumusi, mõõta inimkaubandusevastaste meetmete tulemuslikkust, sealhulgas koguda statistilisi andmeid tihedas koostöös selles valdkonnas tegutsevate asjakohaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, ja koostada aruandeid.

Riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismide ülesanded võivad hõlmata ka järgmist:

▼M1

- a) koostada erandolukorras reageerimise kavad, et ennetada inimkaubanduse ohtu ulatuslike hädaolukordade korral;
- b) edendada, koordineerida ja asjakohasel juhul rahastada inimkaubandusevastaseid programme.

3. Liikmesriigid võivad samuti luua sõltumatuid asutusi, mille ülesanne võib olla jälgida inimkaubandusevastaste meetmete rakendamist ja mõju, esitada aruandeid küsimustes, mis nõuavad riiklikelt pädevatelt asutustelt erilist tähelepanu, ning hinnata inimkaubanduse algpõhjuseid ja suundumusi. Kui selline sõltumatu asutus on loodud, võivad liikmesriigid anda sellele lõikes 2 osutatud ühe või mitu ülesannet.

*Artikkel 19a***Andmete kogumine ja statistika**

1. Selleks et jälgida oma süsteemide tulemuslikkust käesolevas direktiivis osutatud süütegude vastu võitlemisel, tagavad liikmesriigid, et on loodud süsteem anonüümitud statistiliste andmete salvestamiseks, koostamiseks ja esitamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud statistilised andmed hõlmavad vähemalt andmeid, mis on kesktasandil kättesaadavad järgmise kohta:

- a) artiklis 2 osutatud süütegude registreeritud tuvastatud ja eeldatavate ohvrite arv, jaotatuna registreerinud organisatsiooni, soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse ja ärakasutamise vormi järgi kooskõlas riigisisese õiguse ja tavadega;
- b) artiklis 2 osutatud süütegudes kahtlustatavate isikute arv, jaotatuna soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse ja ärakasutamise vormi järgi;
- c) selliste isikute arv, kellele on esitatud süüdistus artiklis 2 osutatud süüteo eest, jaotatuna soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu), kodakondsuse, ärakasutamise vormi ning lõpliku süüdistusakti laadi järgi;
- d) esitatud süüdistuste (süüdistused artiklis 2 osutatud süüteo eest, süüdistused muu süüteo eest, otsused süüdistust mitte esitada, muu) arv;
- e) artiklis 2 osutatud süütegude eest süüdimõistetute arv, jaotatuna soo, vanuserühmade (laps/täiskasvanu) ja kodakondsuse järgi;
- f) artiklis 2 osutatud süütegudega seotud kohtuotsuste (õigeksmõistmine, süüdimõistmine, muu) arv;
- g) artiklis 18a osutatud süütegudes kahtlustatavate isikute arv, selliste isikute arv, kellele on artiklis 18a osutatud süüteo eest esitatud süüdistus, ja artikli 18a lõikes 1 osutatud süüteos süüdi mõistetud isikute arv, jaotatuna soo ja vanuserühmade (laps/täiskasvanu) järgi.

▼ **M1**

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal üldjuhul 30. septembriks, ja kui see ei ole võimalik, siis hiljemalt 31. detsembriks lõikes 2 osutatud statistilised andmed eelneva aasta kohta.

*Artikkel 19b***Riiklik inimkaubandusevastase võitluse tegevuskava**

1. Liikmesriigid võtavad hiljemalt 15. juuliks 2028 vastu oma riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad, mis töötatakse välja ja mida rakendatakse, konsulteerides riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismidega, kellele on osutatud artiklis 19, ning sõltumatute asutuste ja asjakohaste sidusrühmadega, kes tegutsevad inimkaubanduse tõkestamise ja inimkaubandusevastase võitluse valdkonnas. Liikmesriigid tagavad, et riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad vaadatakse läbi ning neid ajakohastatakse korrapäraselt ja vähemalt viie aasta tagant.

2. Riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad võivad sisaldada järgmisi elemente:

- a) eesmärgid, prioriteedid ja meetmed inimkaubanduse vastu võitlemiseks kõigi ärakasutamise vormide korral, sealhulgas erimeetmed lapsohvrite jaoks;
- b) ennetusmeetmed, nagu haridus, teadlikkuse suurendamise kampaaniad ja koolitus, ning ennetusmeetmed, mis võetakse asjakohasel juhul osana hädaolukorras reageerimisest humanitaarkriiside põhjustatud inimkaubanduse ohtudele;
- c) meetmed inimkaubandusevastase võitluse tugevdamiseks, sealhulgas inimkaubanduse juhtumite uurimise ja nende eest süüdistuse esitamise ning piiriülese koostöö parandamiseks;
- d) meetmed inimkaubanduse ohvrite varajase tuvastamise, abistamise, toetamise ja kaitse tugevdamiseks;
- e) riiklike inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavade rakendamise korrapärase seire ja hindamise kord.

3. Liikmesriigid edastavad oma riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad ja nende uuendused komisjonile kolme kuu jooksul pärast nende vastuvõtmist.

4. Riiklikud inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavad on avalikult kättesaadavad.

*Artikkel 20***Liidu inimkaubandusevastase strateegia koostöölastamine**

1. Liidu ühtse ja koostöölastatud inimkaubandusevastase strateegia väljatöötamisele kaasaaitamiseks hõlbustavad liikmesriigid liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori tööd. Eelkõige edastavad liikmesriigid liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorile vähemalt artiklis 19 osutatud teavet.

▼M1

2. Et tagada sidus ja terviklik lähenemisviis, tagab liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaator kooskõlastamise riiklike inimkaubandusevastase võitluse koordinaatorite või samaväärsete mehhanismide, sõltumatute asutuste, liidu ametite ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kes selles valdkonnas tegutsevad, sealhulgas seoses liidu inimkaubandusevastase võitluse koordinaatori panusega komisjoni poolt iga kahe aasta tagant koostatavasse aruandesse inimkaubandusevastases võitluses tehtud edusammude kohta.

▼B*Artikkel 21***Raamotsuse 2002/629/JSK asendamine**

Raamotsus 2002/629/JSK (inimkaubanduse vastu võitlemise kohta) asendatakse käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevate liikmesriikide jaoks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud raamotsuse ülevõtmise tähtaegadega.

Käesoleva direktiivi vastuvõtmises osalevate liikmesriikide osas tõlgendatakse viiteid raamotsusele 2002/629/JSK viidetena käesolevale direktiivile.

*Artikkel 22***Ülevõtmine**

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 6. aprillil 2013.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile sätete teksti, millega võetakse riigisisestesse õigusaktidesse üle käesolevast direktiivist tulenevad kohustused.

3. Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

*Artikkel 23***Aruandlus**

1. Komisjon esitab hiljemalt 6. aprillil 2015 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid, sealhulgas artikli 18 lõike 4 alusel kohaldatud meetmed, ning millele vajaduse korral lisatakse seadusandlikke ettepanekuid.

2. Komisjon esitab hiljemalt 6. aprillil 2016 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millist mõju inimkaubanduse tõkestamisele on avaldanud inimkaubanduse ärakasutamisega seotud teenuste kasutamise eest kriminaalvastutusele võtmine vastavalt riigis kehtivatele õigusaktidele, ning lisab sellele vajaduse korral asjakohased ettepanekud.

▼ M1

3. Komisjon esitab 15. juuliks 2030 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid ja milline on selliste meetmete mõju.

▼ B*Artikkel 24***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

*Artikkel 25***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on vastavalt aluslepingutele adresseeritud liikmesriikidele.